

ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ ТА ОЦІНКА ЙМОВІРНОСТІ БАНКРУТСТВА ПІДПРИЄМСТВА

*Мельник Н.Б. – науковий керівник:
кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку і аудиту
Пилипенко А. М., магістр,
спеціальність “Облік і аудит”
ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя
Стефаника”*

Кожен господарюючий суб'єкт у своєму циклічному функціонуванні, як правило, стикається із ризиком банкрутства. Причин для цього є безліч і їх можна поділити на внутрішні та зовнішні. Перші часто базуються на невмілому керівництві діяльністю підприємства, переоціненні власних можливостей щодо виконання усіх зобов'язань, а також відсутність постійного контролю за використанням грошових коштів (які і досі залишаються вагомим ресурсом-рушієм розвитку суб'єкта підприємництва). Зовнішні чинники впливу, що призводять до банкрутства підприємств, не піддаються впливу зі сторони управлінського персоналу і їх поява скоріше за все є несподіваною, тому не може бути своєчасно нівельована. Зокрема, такими екзогенними факторами, що призвели до росту в національній економіці “кількості збиткових та збанкрутілих підприємств стали:

- нестабільність економічної та політичної ситуації в країні;
- значний відтік капіталу з національного ринку;
- постійні зміни законодавства, що призводить до невпевненості поведінки учасників вітчизняного економічного простору;
- нестійкість національної валюти;
- падіння платоспроможності кінцевого споживача;
- значне зростання цін на сировину, що призвело до підвищення собівартості виробництва на підприємствах” [1].

Згідно поширеного у науковому світі, відповідно до нормативно-правової бази, трактування “банкрутство – визнана господарським судом неспроможність боржника відновити свою платоспроможність за допомогою процедур санації та мирової угоди і погасити встановлені у порядку, визначеному Законом, грошові вимоги кредиторів не інакше як через застосування ліквідаційної процедури” [2].

Цей процес “може бути ініційований або особою-боржником (добровільне банкрутство), або будь-ким з кредиторів, якому боржник не може виплатити борг (вимушене банкрутство). ... При цьому, важливим моментом є діагностика банкрутства” [3]. Тобто “господарюючим суб'єктам необхідно особливу увагу приділяти своєчасному реагуванню на можливість банкрутства. Для цього треба володіти методиками визначення ризику виникнення такої ситуації” [1]. А це означає, що постійний систематичний аналіз керівництвом діяльності підприємства, вжиття необхідних заходів для

покращання фінансового стану та відновлення платоспроможності, забезпечує ліквідацію/відтермінування цієї процедури.

Для аналізу ймовірності банкрутства застосовують “такі групи показників:

- фінансових результатів;
- ефективності використання активів і пасивів підприємства;
- платоспроможності та фінансової стійкості;
- інвестиційної активності;
- організаційно-структурних змін в управлінні підприємства” [4].

Перші показники пов’язані з оцінкою фінансової звітності, діями управлінського персоналу щодо підвищення інвестиційної привабливості господарюючого суб’єкта (для покращення фінансово-господарської діяльності підприємства і уникнення в майбутньому ризику банкрутства йому потрібно залучати інвесторів [5, с. 46]). Останній показник характеризує безпосередні зміни в складі керівництва, які можуть означати як заміну останнього, так і вагоме скорочення кількості контролюючих осіб, що зумовлює економію ресурсів на оплаті та забезпеченні умов їхньої праці.

Також “для аналізу й оцінки можливого банкрутства використовують економіко-математичні методи і моделі, експертні оцінки, які з певною точністю зазначають перспективну динаміку параметральних показників фінансового стану та очікувану платоспроможність” [4].

Загалом в економічному просторі всі методи прогнозування банкрутства підприємств поділяють на дві групи: вітчизняні та зарубіжні.

У складі першої передбачена “система коефіцієнтів і критеріїв для визначення незадовільності балансу неплатоспроможних підприємств:

- коефіцієнт покриття;
- коефіцієнт забезпеченості власними засобами;
- коефіцієнт відновлення (втрати) платоспроможності;
- коефіцієнт Бівера [5].

До групи зарубіжних моделей аналітичної оцінки ймовірності банкрутства підприємств відносять:

- дво- та п’ятифакторну моделі Z рахунку Альтмана;
- індекс Копана і Гольдера (2КГ).
- чотирифакторну модель “індекс £”, яку розраховують за тестами

Тішоу (2Т) і Таффлера (2/т);

– модель, яку описав П. Пратт, за якою аналіз підприємства охоплює вісім етапів [4];

- модель Романа Ліса [5, с. 44].

На основі практичних аналітичних досліджень ймовірності ризику банкрутства підприємств національної економіки, окремі вчені-економісти стверджують, що “необхідно користуватись вітчизняними методиками, ... адже вони більше ... відображають їх реальний стан” [5, с. 45].

На противагу їм, інші науковці визначають, що “на сучасному етапі не існує єдиного підходу, який би дозволив повністю класифікувати відомі

методи оцінки ризику банкрутства. Крім того, велика кількість методик ймовірнісної оцінки банкрутства застарілі” [1].

Все вищезазначене засвідчує, що проблема банкрутства підприємств не втрачає актуальність у подальших дослідженнях і має вагоме підґрунтя для отримання і апробації нових наукових результатів.

Однак що стосується господарюючих суб'єктів, зокрема їх керівного персоналу, то доцільним є недопущення ймовірності виникнення даного явища. А це передбачає від них дотримання та виконання певних дій. Зокрема, постійна оцінка діяльності підприємства на основі даних звітності; вивчення та своєчасна реакція на зміни законодавства; контроль за розрахунково-платіжними операціями; “перевірка” бізнесових партнерів; вироблення навиків швидкої адаптації до ринкового середовища; пошук та застосування заходів для підвищення конкурентоспроможності підприємства тощо. Їх перелік може бути доповнений і скоригований залежно від галузевої специфіки діяльності суб'єкта господарювання.

Список використаних джерел:

1. Юрченко М. Є. Модель оцінки ймовірності банкрутства підприємств у сучасних реаліях / М. Є. Юрченко, Н. А. Марченко [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.economy.nauka.com.ua>

2. Закон України “Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом”, 14.05.1992 р. № 2343-ХІІ. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>

3. Вікіпедія [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://uk.wikipedia.org/wiki>

4. Є. В. Мних Економічний аналіз. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://pidruchniki.com/1992040141913/ekonomika/analiz>

5. Крисак А. О. Шляхи вирішення проблем оцінки ризику банкрутства малих підприємств / А. О. Крисак, О. О. Попова, О. А. Алексеєнко // Економічна наука : Інвестиції: практика та досвід. – № 4. – 2012. – С. 43-46. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.investplan.com.ua/pdf/4_2012/14.pdf